

Наталія В. Тілікіна

МОЛОДІ ЖІНКИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ ПОЗА РОБОЧОЮ СИЛОЮ, В УКРАЇНІ: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ БАР'ЄРИ ТА ШЛЯХИ ІНТЕГРАЦІЇ НА РИНКУ ПРАЦІ

У статті досліджено соціально-економічні детермінанти та бар'єри, що зумовлюють перебування молодих жінок в Україні у статусі NEET (поза освітою, зайнятістю та професійним навчанням). Мета статті полягає у комплексному аналізі причин і бар'єрів статусу NEET серед молодих жінок в умовах воєнного стану та обґрунтуванні дієвих механізмів їхньої інтеграції на ринок праці. На основі аналізу мікроданих Обстеження соціально-економічного стану домогосподарств (ОСЕСД) у 2023 році свідчить про існування суттєвого гендерного дисбаланс: майже 70% української молоді NEET становлять жінки, частка яких у віковій групі 25–29 років сягає 48,7%. Результати соціологічного дослідження (листопад-грудень 2025 р.), яке включало анкетування та проведення фокус-груп і глибинних інтерв'ю серед цільової групи, свідчать, що формування статусу NEET серед жінок зумовлено не браком кваліфікації, а системною взаємодією структурних, інституційних та індивідуальних бар'єрів. Встановлено ключовий вплив неоплачуваної доглядової праці, економічної нерентабельності зайнятості, негнучкості ринку праці, дефіциту соціальної інфраструктури (особливо у сільській місцевості), а також наслідків повномасштабної війни. Здійснено сегментацію бар'єрів виходу зі статусу NEET залежно від життєвого циклу та соціального статусу (ВПО, особи з інвалідністю, сільські мешканки), що підтверджує ефект «хронізації» проблеми. Обґрунтовано необхідність переходу від патерналістської політики до моделі соціальних інвестицій. Запропоновано комплекс заходів, що включає впровадження індивідуального кейс-менеджменту, розбудову безпечної доглядової інфраструктури, застосування фінансових стимулів для роботодавців, розвиток короткострокових практикоорієнтованих освітніх програм та посилення міжсекторальної взаємодії задля збереження людського капіталу та повоєнного відновлення економіки України.

Ключові слова: молодь NEET, економічна неактивність, ринок праці, гендерна нерівність, бар'єри зайнятості, людський капітал, доглядова праця, соціальна політика.